

עין משפט ונר מצוה

צא א מיי פ"ו מהל' מאלכות אסורות הל' טז סמג לאוין קלו קמא טושע"ע י"ד סי' ע סעיף א': **צב** ב מיי שם פט"ו הל' לו ועי' צבי"מ טושע"ש שם סעיף ג':

רבינו גרשום

מי אמר שמואל הכי והאמר שמואל כבר שחתך. כלומר מי אמר שמואל איך מניחין כלי תחת הבשר (כלומר) ועד שיכלה וכו') הא כלה אדמומית מניחין ומותר אפי"ג דעדיין לא נצלה כל צרכו והאמר שמואל כבר שחתך עליה כו' והא הכא דגמר צלי הוא ואף על פי כן אסור: אבב (חורפית) [דוחקא] דסכינא פליט דהם: הטמאין לרבות צירן. כלומר אלה הטמאין וגוי' טמאים לא כתיב אלא הטמאים לרבות צירן וזהו ציר כשיוצא ממנו כשהוא מלוח: רוטב. שומנא: קיפא. כדמפרש בהעור והרוטב פירמא. [והוא] בשר מבושל יותר מדאי שאינו דומה שהוא אפפי"כ טמא:

קרב:

דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין. הדגים לצדן והקשה רבינו שמואל דא"כ הול"ל דגים שמלחן עם עופות אסורין וי"ל דא"כ הוה משמע אפילו העופות תפל והדגים מלוחים כמו דג טהור שמלחו עם דג טמא דצקמוך דמיי"ר צטהור מליח וטמא תפל וזה אינו כי בענין זה לא היו הדגים אסורין ונראה דאין העופות נאסרים מזהדגים שנאסרו אפילו לאותו פירוש שצכל אסורין אמרינן חתיכה עצמה נעשית נצלה אם האיסור עצמו הולך ומתפשט ונאמר שגם מן הדם שנצנע בדגים נפלט מקצת עם זיר הדגים ונצנע בעופות אף על פי שכולה אין פולטין להיות מותרין על ידי כן כיוון דכבר גמרו פליטתן דמ"מ אין סבירא לאסור העופות דדס משרק שריק במליחה כמו צלליה וצדגים דרפו קרמיייהו הוא דלאמר א' לעיל דלא שריק דס עופות מיינייהו: **וְדָגִים רַבּוֹ קַרְמִיּיהוּ וּפְלִטִי וְעוֹפוֹת קַמִּיּי**. פירש צקונטרס אצל זשר ובשר כמו שזה שוהה לפלוט כך זה שוהה לפלוט ושניהם פולטין יחד וכל זמן שתחתון

טרוד לפלוט אינו צולע וכמו כן פירש צקמוך (לקמן דף ק"ג). גבי רצ ששת דמלח גרמא גרמא דמסיק אלא לא שנה ופירש צקונטרס ל"ש ומותר דכל זמן שטרודים לפלוט אינן צולעים וכשנת זה כבר נת זה ולפירושו תימנה כשמולחין הרבה חתיכות יחד זו אחר זו ומניחין שניה על הראשונה וכן שלישית וכן רביעית אפילו יש כמה חתיכות אע"פ שהראשונה גומרת פליטתה תחלה ופשטיה דאלא לא שנה י' (נמני) משמע ט' (שמותר למלוח כל אחד ואחד בפני עצמו וכן מפרש ר"ת אלא לא שנה) שאע"פ שהתחתון פולט תחלה אינו נאסר ולמה מותר כיוון שפליטת התחתון קודמת ונראה דהיינו טעמא משום דדס מישרק שריק במליחה כמו צלליה וכי היכי דשרי צללי צשרא עלוי צשרא אפילו לכתחלה אע"פ שכלה תחלה פליטתה צדד התחתון של ד האם משום דמשרק שריק הוא הדין נמי במליחה דשרי כה"ג ודגים דוקא משום דרפו קרמיייהו אסיירי משום דרכיכי ונצנע הדם בתוכן ולא שריק מיינייהו ומיהו היכא דאיכא גומות צדד עליון של תחתונות דלא מזי שריק קשה למה יהא מותרין דמעשים בכל יום שמואלאין גומות [בתחתיות] התחתונות מלאות זיר וניהוגין דצבר היתר וי"מ משום דפליטת זיר מושכת הרבה אחר פליטת הדם וכל

וזמן שמושך פליטת הזיר פולטות מה שצולעות מן העליונות אחר פליטת דמן ומה שנמצא בגומות זיר הוא ולא דס אצל דדגים אין לומר כן לפי שפליטת דם העופות מושכת אחר פליטת זיר הדגים ור"ר יוסף מאורליי"ש היה אומר לפי שפליטת הדגים נגמר קודם התחלת פליטת העופות לכן אינן פולטין עוד מה שצולעין מן העופות אצל זשר ובשר כיוון שלא נגמר פליטת דם תחתון קודם התחלת צליעתה מן העליון אין דרך פליטתה נסתמת דהואיל ופתוח לפלוט לא יחסם עד גמר פליטת החתיכה שעליה וכן אם מלחו שלישית ונתנו על העליונות קודם גמר פליטתה התחתונה פולטת עד שתגמור השלישית פליטתה וכן לעולם כל מה שיחנו עליה תצנע ותפלוט כיון שלא נחה רגע אחת ואי"ת נהי דלפי שני הטעמים האלו אין לאסור מחמת פליטת חתיכה העליונה מ"מ נאסור מחמת דם הצלוע במלח שצין חתיכה לחתיכה שנמחה צזיר שצגומות אחר פליטת כל הדם והזיר דבשלמא בכל חתיכה מלוחה דעלמא אין המלח שעליה אוסרה לפי שמועט הוא הדם הצלוע במלח ואינו יכול עוד לזוז משם כלל אצל כאן שנמחה המלח צזיר שצגומא ונעשה צלול היה לו לדס זה לאסור כדי קליפה ושמא לא אמרינן מליח הרי הוא כרותח אלא בשעת פליטה אצל אחר גמר פליטה לא חשיב כרותח דפסק כח המלח מחמת שהפליט את הבשר ויוצא כח המלח עם הדם אי נמי י"ל שהמלח שעל הבשר מעכב הדם הזה מליכנס בצשר ולפי זאת השני טעמים שפירשתי דכל זמן שהתחתונה פולטת זיר צולעת ופולטת דם העליונות עם זיר שלה א' או כל זמן שתתוחה לפלוט צולעת ופולטת צריך להמתין לתחתונה עד שתשהה העליונה שיעור צליה שעד אותה שעה אין התחתונה יוצאת מידי דמה ומיהו עדיין י"ל טעם אחר דכל זמן שהצבר טרוד לפלוט זיר אין צולע דס וזמן פליטת הזיר אינו כלה כל כך מהרה ומכל מקום זשר שבתוך הזיר כגון צכלי שאינו מנוקב אין להחיר מטעם זה דאין לו שם כח לפלוט מחמת שהוא שקוע בתוך הזיר וצולע והיינו טעמא דשמואל דלאמר לקמן (דף ק"ג). אין מולחין אלא צכלי מנוקב דאע"ג דעדיין לא גמר הצבר פליטת דמו צולע כדפרישית והיכא דחזיה של חתיכה בתוך הזיר וחזיה בתוך מה שבתוכו אסור ומה שבתוך מותר כדפרישית לעיל צפרק גיד הנשה (דף י"ז:) גבי גדי שצלאו בחלבז והיכא ששהה הבשר במלח כשיעור צליה על דף אחד ואח"כ הושם צגיגית ושהה שם כל הלילה ואחר כך נמצא הכלי מלא מיץ מן המליח שיצא מן הבשר אירע מעשה צציתו של רש"י והשיב דמאחר ששהה הבשר במלח כדי שיעור קודם שהושם צכלי אין המים הנמצאים צכלי מין דס אלא מוחל בעלמא וכן נראה ותעד שאותו המוחל הוא היתר מיד כששהה שיעור צליה הוא מותר להדיחו ולצבלו צקדרה אע"פ שלא נפלט ממנו המוחל היוצא אח"כ ואין לאסור נמי המוחל מחמת המלח שעל הבשר שנמחה בתוכו דאם מכח זה צאנו לאסור זשר הנופל באותו מוחל לפי שיש בו רוב מלח שעל הבשר ואין נאכל מחמת מלחו ליחשב כרותח ואוסר את הבשר א"כ גם מטעם זה יאסר כל הבשר שצעולם כשמניחין אותו בתוך הכלי להדיחו שנמחה המלח שעל הבשר צמים דמה לי מים מה לי מוחל כיוון דשניהם של היתר אלא צריך לומר שהדס שצמלח מתייבש צו ואין צו כח ליצנע צצבר אלא עומד צמקומו אע"פ שנמחה בתוך אותו מוחל כמו שפי' גבי אותן גומות שצצבר דמה לי גומא מלאה זיר ומה לי כל הבשר בתוך הזיר או מטעם שפסק כח המלח מחמת שהפליט הבשר ולא חשיב כרותח כדפרישית לעיל ומ"מ אין להקל שכבר נהגו העם איסור: **הַטְּמָאִים** **לְאִסוּר** **צִירָן**. דרשה גמורה היא גבי שרצים וצממה חוץ מגבי דגים כדפרישית צפרק גיד הנשה (לעיל דף ט"ז): גבי שאני זיר דזיעה בעלמא הוא:

וְרוֹטְבֵן וְקִיפָה שִׁדְחָן. וא"ת ומיפוק ליה ממשרת ליתן טעם כעיקר דמשם אתה דן לכל התורה כדאיתא פרק אלו עוברין (פסחים דף מד:) וי"ל דעיקר דרשה לא אינטריך אלא לצירן ושאר היו אסמכתא בעלמא כדאמר פרק אלו מציאות (צ"מ דף ל:) גבי והתעלמת דעיקר קרא לזקן ואינו לפי כבודו אי נמי אינטריך נמי לרוטבן וקיפה ואשמעינן דמחוי כממש אם המחה השרץ וגמעו דהוי כאכילה דס"ד דצטתיה לא מיחייב כיון דאכילה כתיבא ציה והכי איתא צהעור והרוטב (לקמן דף ק"ב) דמייתי לה אהמחה את החלבז וגמעו ואם תאמר אם כן היכי דריש מינה דצירן אסור כיון דאינטריך להכי ויש לומר דשקולים הם ומזיר גופיה לא הוה שמעינן דלהוי שחיה כאכילה דהוי מצינן לאוקומי כשהקפדו ואכלו: **וְקִיפָה** שִׁדְחָן. צהעור והרוטב (גו"ש) מפרש קיפה פירמא ופריך הוא עצמו ליטמא טומאת אוכלין אלא מאי קיפה תצלין א והיה יכול להיות צין פירמא צין תצלין דאתא לאשמועינן דשחייתה כאכילתה וכן פירש צקונטרס פירמא זשר ותצלין הנקפה צשולי הקדרה ומיהו לא היה לו לומר הנקפה:

כל הבשר פרק שמיני חולין

ומשפיייה. כמו (צ"מ דף ט.) השופה יין לחצירו קולי"ר כלומר יערה השומן העליון צנחת מכלי אל כלי כדי שלא יתערב הדס צו. וראיתי בהלכות גדולות דדוקא נקט תרי גללי כלומר מעט מלח אצל מלח הרבה פוסק כח הדס ועושהו צמים והוא נעכר ומתערב עם השומן: **ומי אמר שמואל הכי**.

דלאחר שיכלה כל מראה אדמומית שצו מותר: **והאמר שמואל כו'**. והאי זשר צבר נצלה: **שאני הסס דאגצ דוחקא דסכינא פליט**. לעולם כשתעלה תמרתו אין הדס יוצא ממנו ע"י האור ושמוניות הוא ומותר אצל כשחותכו וכוצע עליו את הסכין הוא דוחקו ואם נשאר צו דס דוחקו והוא יוצא: **דגים ועופות**. לאו דיוקא עופות דכל שכן זשר אחר לפי שהוא קשה מצבר עופות: **אסורין**. [הדגים לצדן] שהדס יוצא מן הצבר ושנצנע צדגים: **אפילו עופות ועופות [נמין אסיירי**. כדאמרינן לקמן (דף ק"ג). אין מולחין זשר אלא על גבי כלי מנוקב לפי שהדס היוצא נשאר צכלי וחוזר ונצנע צצבר: **אפילו עופות**

ודגים [נמין] שרי. שהרי הדס יוצא דמה לי דגים ומה לי שאר שמי חתיכות הנמלחות זו על גב זו שאע"ג שהדס יוצא מעליונה לתחתונה אין נאסרין אם הכלי מנוקב: **לעולם צכלי מנוקב**. והיינו טעמא דדגים אסורין: **משום דדגים רפו קרמיייהו**. קרום שלהן רך: **וקדמי ופלטי**. ממהרין לפלוט זיר שלהן: **ועופות קמיעי**. צומתין אשטריי"ט. כלומר אין ממהרין לפלוט וכבר נחו הדגים מלפלוט ועדיין עופות פולטין הלכך צלעי דגים אצל זשר ובשר כמה שזה שוהה לפלוט כך זה שוהה לפלוט ושניהם פולטין יחד וכל זמן שהתחתון טרוד צפליטה אינו צולע: **אימלח ליה זשר שחוטה צהדי זשר נצלה**. וצכלי מנוקב כמשפט המולחים זשר וקמיצעיא ליה מי אמרינן כי היכי דגבי דס לא תיישין דלגמא פלט עליון וצלע תחתון דאמרינן כל זמן שטרודים צפליטה אינן צולעין ושניהם נחין יחד מפליטתן ה"נ לא שנה או לא: **אמר ליה הטמאים**. ה"א יתירא דגבי הטמאים לכם בכל השרץ (ויקרא י"ב): **לאסור לצירן ורוטבן וקיפה**. פירמא זשר ותצלין הנקפה צשולי הקדירה וכיון דצירן אסור מימסר הצבר השחוט מחמת זיר הטרפה שהוא נוח ליצנע מן הדם: **הכי**

הנני שומא צגומות זיר הוא ולא דס אצל דדגים אין לומר כן לפי שפליטת דם הדגים ור"ר יוסף מאורליי"ש היה אומר לפי שפליטת הדגים נגמר קודם התחלת פליטת העופות לכן אינן פולטין עוד מה שצולעין מן העופות אצל זשר ובשר כיוון שלא נגמר פליטת דם תחתון קודם התחלת צליעתה מן העליון אין דרך פליטתה נסתמת דהואיל ופתוח לפלוט לא יחסם עד גמר פליטת החתיכה שעליה וכן אם מלחו שלישית ונתנו על העליונות קודם גמר פליטתה התחתונה פולטת עד שתגמור השלישית פליטתה וכן לעולם כל מה שיחנו עליה תצנע ותפלוט כיון שלא נחה רגע אחת ואי"ת נהי דלפי שני הטעמים האלו אין לאסור מחמת פליטת חתיכה העליונה מ"מ נאסור מחמת דם הצלוע במלח שצין חתיכה לחתיכה שנמחה צזיר שצגומות אחר פליטת כל הדם והזיר דבשלמא בכל חתיכה מלוחה דעלמא אין המלח שעליה אוסרה לפי שמועט הוא הדם הצלוע במלח ואינו יכול עוד לזוז משם כלל אצל כאן שנמחה המלח צזיר שצגומא ונעשה צלול היה לו לדס זה לאסור כדי קליפה ושמא לא אמרינן מליח הרי הוא כרותח אלא בשעת פליטה אצל אחר גמר פליטה לא חשיב כרותח דפסק כח המלח מחמת שהפליט את הבשר ויוצא כח המלח עם הדם אי נמי י"ל שהמלח שעל הבשר מעכב הדם הזה מליכנס בצשר ולפי זאת השני טעמים שפירשתי דכל זמן שהתחתונה פולטת זיר צולעת ופולטת דם העליונות עם זיר שלה א' או כל זמן שתתוחה לפלוט צולעת ופולטת צריך להמתין לתחתונה עד שתשהה העליונה שיעור צליה שעד אותה שעה אין התחתונה יוצאת מידי דמה ומיהו עדיין י"ל טעם אחר דכל זמן שהצבר טרוד לפלוט זיר אין צולע דס וזמן פליטת הזיר אינו כלה כל כך מהרה ומכל מקום הזיר כגון צכלי שאינו מנוקב אין להחיר מטעם זה דאין לו שם כח לפלוט מחמת שהוא שקוע בתוך הזיר וצולע והיינו טעמא דשמואל דלאמר לקמן (דף ק"ג). אין מולחין אלא צכלי מנוקב דאע"ג דעדיין לא גמר הצבר פליטת דמו צולע כדפרישית והיכא דחזיה של חתיכה בתוך הזיר וחזיה בתוך מה שבתוכו אסור ומה שבתוך מותר כדפרישית לעיל צפרק גיד הנשה (דף י"ז:) גבי גדי שצלאו בחלבז והיכא ששהה הבשר במלח כשיעור צליה על דף אחד ואח"כ הושם צגיגית ושהה שם כל הלילה ואחר כך נמצא הכלי מלא מיץ מן המליח שיצא מן הבשר אירע מעשה צציתו של רש"י והשיב דמאחר ששהה הבשר במלח כדי שיעור קודם שהושם צכלי אין המים הנמצאים צכלי מין דס אלא מוחל בעלמא וכן נראה ותעד שאותו המוחל הוא היתר מיד כששהה שיעור צליה הוא מותר להדיחו ולצבלו צקדרה אע"פ שלא נפלט ממנו המוחל היוצא אח"כ ואין לאסור נמי המוחל מחמת המלח שעל הבשר שנמחה בתוכו דאם מכח זה צאנו לאסור זשר הנופל באותו מוחל לפי שיש בו רוב מלח שעל הבשר ואין נאכל מחמת מלחו ליחשב כרותח ואוסר את הבשר א"כ גם מטעם זה יאסר כל הבשר שצעולם כשמניחין אותו בתוך הכלי להדיחו שנמחה המלח שעל הבשר צמים דמה לי מים מה לי מוחל כיוון דשניהם של היתר אלא צריך לומר שהדס שצמלח מתייבש צו ואין צו כח ליצנע צצבר אלא עומד צמקומו אע"פ שנמחה בתוך אותו מוחל כמו שפי' גבי אותן גומות שצצבר דמה לי גומא מלאה זיר ומה לי כל הבשר בתוך הזיר או מטעם שפסק כח המלח מחמת שהפליט הבשר ולא חשיב כרותח כדפרישית לעיל ומ"מ אין להקל שכבר נהגו העם איסור: **הַטְּמָאִים** **לְאִסוּר** **צִירָן**. דרשה גמורה היא גבי שרצים וצממה חוץ מגבי דגים כדפרישית צפרק גיד הנשה (לעיל דף ט"ז): גבי שאני זיר דזיעה בעלמא הוא:

וְרוֹטְבֵן וְקִיפָה שִׁדְחָן. וא"ת ומיפוק ליה ממשרת ליתן טעם כעיקר דמשם אתה דן לכל התורה כדאיתא פרק אלו עוברין (פסחים דף מד:) וי"ל דעיקר דרשה לא אינטריך אלא לצירן ושאר היו אסמכתא בעלמא כדאמר פרק אלו מציאות (צ"מ דף ל:) גבי והתעלמת דעיקר קרא לזקן ואינו לפי כבודו אי נמי אינטריך נמי לרוטבן וקיפה ואשמעינן דמחוי כממש אם המחה השרץ וגמעו דהוי כאכילה דס"ד דצטתיה לא מיחייב כיון דאכילה כתיבא ציה והכי איתא צהעור והרוטב (לקמן דף ק"ב) דמייתי לה אהמחה את החלבז וגמעו ואם תאמר אם כן היכי דריש מינה דצירן אסור כיון דאינטריך להכי ויש לומר דשקולים הם ומזיר גופיה לא הוה שמעינן דלהוי שחיה כאכילה דהוי מצינן לאוקומי כשהקפדו ואכלו: **וְקִיפָה** שִׁדְחָן. צהעור והרוטב (גו"ש) מפרש קיפה פירמא ופריך הוא עצמו ליטמא טומאת אוכלין אלא מאי קיפה תצלין א והיה יכול להיות צין פירמא צין תצלין דאתא לאשמועינן דשחייתה כאכילתה וכן פירש צקונטרס פירמא זשר ותצלין הנקפה צשולי הקדרה ומיהו לא היה לו לומר הנקפה:

מסורת חש"ם

א) גבי הרי"ף נצלה, ב) צבורות ו': לקמן קכ, ג) עיי' מוס' לעיל ט': סוף ד"ה שאני זיר מה שהניחו בקצת תימה, ד) מהרי"מ מח"ז, ה) וצ"ל שאע"פ שהתחתון גמר פליטתו תחלה אינו נאסר וכן מפרש ר"ת אלא לא שנה ועיי' לשון הראש"ש בסרי ל"ז, ו) וצ"ל והכא',

תורה אור השלם

1. אלה הטמאים לבם בכל השרץ כל הנגע בדם במוקם יטקאו עד הקרבי: ויקרא יא לא

גליון חש"ם

גב' ארי"ג דגים וכו', צרי"ף והראש"ש גבי וארי"ג איש: שם לאסור צירן ורוטבן וכו'. ע"ל דף קכב ע"ב מוס' ד"ה למיטא ודף קכו ע"ב מוס' ד"ה צנצלת: צנצלתה:

הגהות מהר"ב רינשבורג

א' מוס' ד"ה דגים וכו' במליחה כמו נצליה וצדגים וכו' הוא דלאמר דלא שריק וכו' לצי"ל: ב' ד"ה ודגים וכו' ופולטת דס העליונות עם זיר שלה אז. מלת אז נמחק. ויצי' או:

לעזי רש"י

קולי"ר. לשפוך. אשטריי"ט [אשטרייני"ט]. סוגר.

מוסף רש"י

הטמאים. צשרצים כתיב, והי"א יתירא קדריש (קמון קכ). אלה הטמאים לכם בכל השרץ, הי"א יתירא (בבבורות ו:). צירן. שומן הדג (שם), וקיפה. יטקוין זשר וקפלטות שצשולי קדריה (שם).